

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

Підготовка майбутніх учителів до застосування технології дистанційного навчання в освітньому середовищі початкової школи

Кваліфікаційна робота (проект) на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувачка 2 курсу 211 групи

Спеціальності 013 Початкова освіта
Освітньо-професійної (наукової)

програми Початкова освіта

Петлінська Анастасія Станіславівна

Керівник

к.п.н. Смутчено Ольга Сергіївна

Рецензент

Шепорда Н.С., старший вчитель вищої

категорії ЗЗСО №54 Херсонської

міської ради

Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СТРУКТУРУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	5
1.1 Аналіз платформ дистанційного навчання.....	5
1.2 Переваги та недоліки дистанційного навчання.....	8
1.3 Дидактичний потенціал змішаного навчання в початковій школі.....	12
1.4 Специфіка роботи вчителів початкової школи з дітьми з під час дистанційного навчання.....	19
РОЗДІЛ II. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	25
2.1 Активізація навчальної діяльності здобувачів початкової освіти під час дистанційного навчання.....	25
2.2 Методика впровадження технологій дистанційного навчання в освітнє середовище початкової школи.....	26
2.3 Особливості контролю знань на дистанційних уроках.....	33
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТКИ.....	44

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає в тому, що довготривалі карантини призвели до вимушеного переходу освітніх закладів на віддалене навчання. Діти вже не уявляють свого життя без телефонів та комп'ютерів. Адже з їх використанням пов'язано більшість повсякденних дій: спілкування, пошук інформації, проведення вільного часу тощо. До того ж зростає обсяг навчального матеріалу, необхідного для засвоєння. Це зумовлює потребу пошуку ефективних шляхів організації процесу навчання, засобів контролю засвоєння знань, а також підвищення якості освітнього процесу.

Особливого значення набуває питання підготовки і перепідготовки фахівців самих різних категорій та ефективного використання в своїй діяльності технологій дистанційного навчання.

Теорію та практику дистанційного навчання вивчали і до карантину, наприклад, такі науковці як: В. П. Тихомирів, Л. Г. Тітарьов, В. І. Солдаткін, Ж. Н. Зайцева, М. П. Карпенко, В. В. Вержбицкий, В. П. Меркулов, Ю. Б. Рубін, А. А. Поляков, А. М. Бурлаков та інші.

Мета роботи - дослідити особливості підготовки майбутніх вчителів до застосування технології дистанційного навчання, науково обґрунтувати переваги та недоліки віддаленого навчання, визначити дидактичний потенціал технології дистанційного навчання в освітньому середовищі початкової школи.

Об'єкт дослідження: навчальний процес в дистанційних умовах.

Предмет дослідження: засоби, якими можуть користуватись вчителі під час віддаленого навчання, особливості контролю знань на дистанційних уроках.

Відповідно до теми та мети роботи нам були поставлені такі завдання:

- проаналізувати переваги, недоліки та специфіку роботи вчителів початкової школи з дітьми з під час дистанційного навчання.
- розглянути особливості активізація навчальної діяльності здобувачів початкової освіти під час дистанційного навчання та дидактичний потенціал змішаного навчання.
- охарактеризувати методи впровадження технологій дистанційного навчання в освітнє середовище початкової школи та особливості контролю знань на дистанційних уроках.

Методи дослідження:

- теоретичний: системний аналіз, порівняння, узагальнення даних з проблеми дослідження на основі вивчення наукової психолого-педагогічної літератури;
- емпіричний: спостереження за процесом дистанційного навчання учнів початкової школи, опитування.

Наукова новизна полягає в розробці анкет для визначення проблем з якими стикаються учні початкової школи під час дистанційного навчання.

Практичне значення даної роботи полягає в тому, що студенти/студентки можуть використовувати матеріал на практиці, під час підготовки до уроку. Під час дослідження нами було використано такі теоретичні методи як, аналіз, синтез, порівняння та практичні метод - анкетування.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СТРУКТУРУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

1.1 Аналіз платформ дистанційного навчання

Під час дистанційного навчання вчителю потрібно організувати одночасну та ефективну роботу класу. Месенджери (WhatsApp, Viber, Skype, Telegram) не зовсім підходять для вирішення цієї задачі. Оскільки в загальних бесідах повідомлень дуже багато, файли плутаються, важко знайти потрібну інформацію. Рішенням цієї проблеми стають спеціально створені платформи саме для дистанційного навчання. На цих платформах вчитель може легко організувати зручне навчання для всього класу, вести облік, давати завдання та перевіряти їх.

Google Classroom - це безкоштовна платформа для організації роботи в невеликих групах. Ідеально підходить для організації навчання в початковій школі, оскільки ця платформа досить проста у користуванні. Інтерфейс платформи дуже зручний, тому у дітей і вчителів складнощів з функціями не виникне. Процедура створення "класу" проста. Достатньо мати Google акаунт (обліковий запис), також можна переглянути відео-інструкцію. Після того, як вчитель створить "клас" в Google Classroom у нього з'явиться можливість завантажувати матеріали для своїх учнів (фото, відео, тексти та презентації). Також вчитель зможе давати завдання, розташовувати їх у зручному порядку, оцінювати та залишати коментарі. Зберігається вся ця інформація в Google Drive. Документи створюються в Google Docs, а створення презентацій можливо за допомогою Sheets and Slides. Ще однією перевагою Google Classroom є оффлайн доступ до інформації. Навіть якщо у здобувачів початкової освіти тимчасово відсутній інтернет, вони усе одно зможуть ознайомитись з інформацією. Навчання на

платформі Google Classroom раціонально поєднувати з регулярними відеоконференціями на платформі **Google Meet**. Завдяки відеоконференціям учні можуть віддалено спілкуватися з вчителем, обговорювати важливі робочі й особисті питання, як з комп'ютерів так і з телефонів. У конференції можуть одночасно брати участь кілька користувачів із будь-якого місця, де є стабільне інтернет-з'єднання. В онлайн-зустрічі можуть приймати участь щонайбільше 100 учасників і тривати така конференція може до 60 хвилин кожна. Планувати розклад уроків і відеоконференцій можна за допомогою Google Calendar. Як ми бачимо у компанії Google є абсолютно всі інструменти, які потрібні в плануванні і організації якісного дистанційного навчання, але є і недоліки.

Незважаючи на те, що платформа Google Classroom, на перший погляд, з усіх боків зручний, насправді, арсенал функцій не такий великий, як у інших систем віддаленого навчання але для початкової школи ідеально підходить.

Схожим у використанні на Google Meet є сервіс **Zoom**. Організувати зустріч (відеоконференцію) може будь-який користувач, що створив обліковий запис. Безкоштовно можна проводити відеоконференцію тривалістю 40 хвилин. Учні та вчителі можуть використовувати додаток як на комп'ютері, так і на телефоні. До відеоконференції зручно підключатися (за посилання, або за ідентифікатором конференції). Конференції можна проводити одноразово, або зробити перманентне посилання, тобто для постійних зустрічей у певний час. Якщо учні працюють за комп'ютером, на ньому має бути встановлена відеокамера, мікрофон та колонки, а ноутбуки та телефони вже мають всі перераховані можливості.

Ще одна з найвідоміших платформ для віддаленого навчання - **Moodle**. Ця платформа широко використовується закладами вищої та середньої освіти, адже вона дозволяє організувати злагоджене навчання онлайн. Однак, на відміну від Google Classroom, Moodle має складніший інтерфейс і

вимагає більш глибокого вивчення інструментів роботи. За допомогою Moodle вчитель зможе легко створювати контент, який дозволяє віддалено навчати, управляти створеним контентом. Як і в Google Classroom у вчителя є можливість прикріпляти матеріали в різних форматах (відео, текст, презентації). Але якщо в Google Classroom до інформації мали доступ усі учні, то до розміщених матеріалів на Moodle вчитель можете давати доступ не всім. Це зручно в організації диференційованого навчання. Нажаль, Moodle має не тільки переваги, а і недоліки. Для того щоб встановити додаток і користуватися ним, потрібно мати хостинг і домен. Хоча сама програма безкоштовна, але обслуговування хостингу платне. Не всі вчителі можуть собі це дозволити. Інструментів так багато, що деякі з них зовсім не потрібні для використання в початковій школі. На вивчення всіх функцій йде більше часу, ніж в Google Classroom.

Edmodo - один з популярних серед вчителів сервісів. Платформа досить проста, зручна в експлуатації, безкоштовна, має всі необхідні інструменти, завдяки яким вчитель зможе працювати з учнями дистанційно. Перевагою Edmodo є те, що не потрібно встановлювати додаток, можна просто користуватись онлайн. Вчитель може створити групу класу, в якому буде ділитися інформацією, прикріплювати файли із завданнями тощо. Є можливість створювати різні форми контролю (опитування, тестування та інші завдання). Учні ж можуть виконувати завдання прямо на платформі. Також в Edmodo є календар і журнал, в якому вчитель може вести облік, виставляючи оцінки. На відміну від Moodle, Edmodo має менше функцій, але є повністю безкоштовним та без нав'язливої реклами. Єдиний мінус цієї платформи - інтерфейс повністю англійською мовою. Для учнів молодшої школи це може стати серйозною проблемою.

Мій клас - це українська платформа для віддаленого навчання. Зрозумілий, простий у використанні зручний інтерфейс. Велика кількість

різноманітних функцій, але нажаль деякі з них платні. У вчителя є можливість давати учням завдання різних ступенів складності, а також можливість автоматично перевірити ці завдання, що дуже ефективно економить час. Але зареєструватися на платформі не так просто та швидко, як на інших. Акаунт вчителя перевіряє адміністрація сайту і зв'язується з навчальним закладом, в якому працює вчитель, це може зайняти від 3 до 5 годин.

Найбільше для організації дистанційного навчання в початковій школі підходить **Classdojo**. Платформа не тільки проста в експлуатації, але і дуже яскраво оформлена. Креативні анімації привертають увагу школярів. А для вчителя є повний набір інструментів для організації цікавого навчання. Вчитель може легко зв'язатися з батьками, відправити повідомлення всьому класу або кожному учню окремо. Є журнал для оцінювання. Учнівські оцінки дублюються в акаунті для батьків.

Кожен з цих сервісів потребує часу, щоб звикнути до нього. Але в результаті вчитель отримає набір інструментів, який дозволить організувати якісне навчання та пришвидшити комунікацію з учнями.

1.2 Переваги та недоліки дистанційного навчання

Для України дистанційне навчання - це новий досвід. Тривалі карантини і вимушений перехід закладів освіти на віддалене навчання продемонстрував, як переваги, так і проблеми сучасних освітніх технологій.

Сьогодні діти вже не уявляють свого життя без телефонів та комп'ютерів. Адже з їх використанням пов'язано більшість повсякденних дій: спілкування, пошук інформації, проведення вільного часу тощо. Звичайно, і для учнів, і для вчителів перехід до дистанційного навчання був дуже складним, але коли вони повністю опанували цей процес, стали помітними певні успіхи.

Можна відзначити такі переваги дистанційного навчання:

1. Дистанційне навчання розширило можливості.

Сучасні діти надають перевагу візуальній інформації. Мандрівка віртуальним музеєм, перегляд відео, посилання на додаткову інформацію, все це більш цікаво учням ніж звичайні статті з підручників. До того ж тепер пояснення теми уроку можна отримати не лише від вчителя, а й з інших джерел.

2. Навчання стало гнучким.

До пандемії люди жили у реальності з чітко визначеною траєкторією дім-робота або школа-дім. Дуже часто учні не відвідували школу під час сімейних свят та подорожей. Сьогодні вчителі та здобувачі освіти можуть вчитися будь-де, де є інтернет і смартфон.

3. Велике різноманіття методів та прийомів.

Вчитель може використовувати стандартні методи в поєднанні із цифровими технологіями. Це робить освітній процес більш різноманітним. Дистанційне навчання підходить усім, хто має бажання вивчати щось нове і самовдосконалюватися, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя [8]

Вчителі проводять відеоконференції, користуються месенджерами і різними освітніми платформами, сервісами для тестування та контролю знань, а учні з задоволенням виконують інтерактивні вправи на різних платформах.

4. Досвід іншого спілкування

На перший погляд із запровадженням дистанційного навчання діти стали ізольованими. Так, вони стали менше спілкуватися віч на віч, але наші діти дуже вигадливі. За багато місяців віддаленого навчання вони виробили новий вид взаємодії між собою, новий тип учнівської дружби, спілкуються не менше, тільки інакше: переписуються в десятках груп.

5. Дистанційне навчання допомагає розвивати відповідальність та мотивацію

Одним із пріоритетів в школи завжди була дисципліна. Якщо учні сидять тихо і слухають, значить навчальний процес йде по плану. Такий підхід не спонукав дітей брати відповідальність за якість свого навчання та не допомагав розвивати внутрішню мотивацію. Віддалене навчання має досить чітку структуру, водночас дає учням достатньо свободи: дитина перед екраном комп'ютера сама несе відповідальність за свою зосередженість та залученість до освітнього процесу.

Нажаль, дистанційне навчання має не тільки переваги, а і багато недоліків. Найсуттєвіші з них:

1. Необхідність у сильній мотивації учнів.

До традиційної взаємодії «вчитель-учень» додається іще один дуже важливий аспект - «техніка і технології».

Віддалене навчання передбачає собою використання інтернету, але не кожен учень має доступ до нього. Крім того існує багато інших чинників та обставин, які можуть заважати учням отримувати знання (відсутність електроенергії, нестабільний зв'язок і т.д.). Варто зауважити, що в і містах інколи буває збій подачі Інтернету, а це унеможлиблює проведення уроку чи виконання необхідного завдання [24]. Практично весь навчальний матеріал учні повинні освоїти самостійно. Не у всіх учнів вистачає мотивації та самоконтролю, тобто не всі можуть підтримувати потрібний темп навчання без контролю дорослих.

2. Вчитель витрачає більше часу на спілкування з учнями.

Коли дистанційне навчання є основною формою вивчення матеріалу, має існувати засіб зв'язку між вчителем та учнем. Найчастіше це месенджери, але вони є неефективними, тому що багато учнів, які надсилають виконане завдання, потребують роботи над помилками. Вірші

учні здають у форматі онлайн або записують відео. Крім того, в разі необхідності вчитель має проводити індивідуальну онлайн-консультацію для учнів та їх батьків.

3. Учні втрачають інтерес до навчання. Велике значення у навчанні та в інтересі учнів до нього грає атмосфера уроку. Найчастіше діти знаходяться вдома, але домашня атмосфера не підходить, тому що існує безліч факторів, які можуть відволікати від навчального процесу (домашні тварини, члени родини, іграшки тощо).

4. Проблема ідентифікації

Віддалене навчання надає учням більше можливостей для фальсифікації результатів. Контроль знань також є важливою частиною освітнього процесу. Під час дистанційного навчання вчителю важче слідкувати за цим, оскільки у дітей з'являється більше можливостей списати та використати заборонені під час контролю засобів.

5. Учням не вистачає практичних вмінь та навичок.

Вчителю складно якісно організувати дистанційні заняття, на яких передбачена велика кількість практичних вправ. Наприклад, багато педагогів звикли розписувати правила на дошці або ж роздавати друковані додаткові матеріали, для кращого розуміння теми, а через Інтернет це робити не можливо [25].

Навіть найсучасніші комп'ютерні технології не замінять формування навичок правильного письма.

6. Недостатній розвиток комунікабельності.

Під час дистанційного навчання особистий контакт учнів одне з одним мінімальний, а то і повністю відсутній. Тому таке навчання не підходить для розвитку комунікабельності, впевненості у собі та навичок роботи у команді.

Отже, дистанційна форма навчання – це потужна нова технологія, яка має як переваги так і недоліки. Віддалене навчання не може повністю

замінити очне навчання. Діти мають ходити до школи, проходити природній процес соціалізації, спілкуватися з іншими дітьми, вчитися і розвиватися. Жодна комп'ютерна програма не може замінити вчителя-людину. Але кожний вчитель має бути готовим до непередбачуваних обставин і володіти методикою віддаленого навчання, яка зараз стала актуальною і активно розвивається.

1.3 Дидактичний потенціал змішаного навчання в початковій школі

Змішане навчання – нова і досить цікава форма навчання. Без попередньої суттєвої теоретичної бази воно практично стає шкільною реальністю. Змішане навчання в початковій школі залучає нові технології, які дозволяють врахувати індивідуальний темп навчання кожного учня, відслідкувати його особисті досягнення та зробити висновки. Тобто зараз створюється нове навчальне середовище, в якому педагогічний досвід учителя гармонійно й ефективно поєднуються з новими інформаційними потребами суспільства.

В Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні ще у 2000 році було зазначено про необхідність забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних ідей, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти [17]. Планувалося, що планомірне введення дистанційного навчання сприятиме створенню нових можливостей для оновлення змісту навчання та появи нових методів викладання. Раніше віддалена освіта визначалася як повноцінна форма навчання, що реалізується за технологіями дистанційного навчання. Педагогічні технології такого навчання визначалися як технології опосередкованого спілкування з використанням інтернету та методів

індивідуальної роботи з навчальним матеріалом, представленим віртуально. До 2020 року на дистанційне навчання могли зараховуватися учні з дуже високими навчальними досягненнями, але практики масового переходу на віддалене чи змішане навчання не існувало. Глобальні карантини світових масштабів усе змінили, сьогодні вирішуються нові проблеми психологічного та педагогічного характеру. Зараз документи про дистанційне і змішане навчання регламентують цю форму навчання як повноправну.

Виникла необхідність змінювати та удосконалювати існуючі форми і методи навчання, тобто адаптувати їх до дистанційного формату. В чинних документах про дистанційне та змішане навчання вказано про необхідність створювати умови для забезпечення повноцінної та якісної роботи всіх учасників навчального процесу. Батьки стали повноцінними суб'єктами навчання (разом із дітьми та педагогами). Також важливе значення має їх сприяння виконанню освітньої програми та досягненню певних результатів навчання. Прописано важливість організації зворотного зв'язку та конструктивної комунікації між усіма учасниками освітнього процесу [29]. Розглянемо важливі тенденції модернізації навчального процесу (рис. 1).

Рисунок 1. Тенденції модернізації навчального процесу під час змішаного навчання

Перша тенденція - це оновлення дидактичного компонента змішаного навчання. Головними аспектами для ефективного впровадження змішаного є: створення якісного інформаційно-освітнього середовища, що сприятиме гармонійному розвитку особистості учня; зміна та адаптація педагогічних технологій до нової інформаційної взаємодії між педагогами та учнями; постійна оцінка темпу розвитку, формування інформаційної компетентності учнів. Дидактична складова дистанційного та змішаного навчання має бути продумана від мети до результату. Має бути проведений аналіз компетентностей, які повинен здобути учень і зазначено, які наскрізні лінії є актуальними для певного віку. Також мають бути чітко сформульовані завдання на певному періоді навчання та реалізовано різноманіття форм, методів, технологій навчання, адаптованих під дистанційний формат. Особливо актуальним є розвиток групової та парної взаємодії учнів. Важливі

і трансформації змісту відповідно до індивідуальних можливостей учня. Друга тенденція - це оновлення дидактичних підходів до формування інформаційної компетентності. Інформатизація освіти сьогодні розглядається як нова галузь педагогічного знання. Вона орієнтована на забезпечення методологією і технологіями вирішення певних завдань, таких як: усвідомлення нових стратегій та цілей розвитку педагогічної системи, пов'язаних з прогресом інформаційних процесів та глобалізацією сучасного суспільства; негативні і позитивні психолого-педагогічні аспекти використання нових інформаційних засобів навчання в освітній діяльності, вікові обмеження, передбачення можливих наслідків; відбір технологій навчання, які можна ефективно використовувати під час дистанційного навчання; підбірка рекомендацій для учнів та їх батьків; вирішення проблем, які пов'язані з індивідуальними особливостями учнів; залучення батьків до процесу навчання; формування досвіду практичного застосування змішаного навчання, отримання зворотного зв'язку та вирішення проблем в онлайн режимі. Науковці, які прихильні до першого підходу розглядають інформаційну компетентність як вміння користуватися комп'ютером, вміння використовувати мультимедійне обладнання, здійснювати пошук інформації в інтернеті, створювати презентації та ін. Тобто, ототожнюють з інформатикою і такими поняттями, як «комп'ютерна компетентність» та «технологічна грамотність». Перший підхід довгий час вважався традиційним, але вже не відповідає сучасним реаліям. Відповідно до другого підходу визначення таких понять, як «інформаційні вміння та навички», «інформаційна компетентність» охоплює міжпредметні компетентності, перетворення, передавання та використання інформації в різних галузях. З огляду на це ми формуємо поняття «інформаційна компетентність» як інтегративну якість особистості, що є результатом процесу трансформації в особливий тип міжпредметних компетентностей, які дають змогу активно

обробляти, відбирати, аналізувати, трансформувати, генерувати та засвоювати потоки інформації і, як результат, прогнозувати, приймати та реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності [1, с. 168].

Слід виділити інтерактивну складову інформаційної компетентності, яка включає в себе: самостійну та творчу роботу суб'єкта; саморозвиток і самореалізацію.

Перехід до змішаного навчання зменшив якість соціалізації учнів, їхнього неформального спілкування, змінив форми шкільного спілкування. Нова для вчителів і учнів форма освітнього процесу принесла як проблеми, так і перспективи для розвитку освіти. Для педагогів такі зміни поставили нові завдання: постійне оновлення теоретичної бази з питання змішаного навчання, створення нових педагогічних технологій навчання, необхідність розробляти електронні підручники та додатки до вже існуючих тощо.

Гарантування психологічної складової індивідуалізації навчання в умовах змішаного навчання є одним з важливих факторів його ефективності. Адаптації змішаного навчання до потреб учнів різних вікових груп – це перший крок до створення дієвої системи освіти.

Сьогодні інформації настільки багато, що питання її дозування, аналізу та сортування для розвитку людини є пріоритетним. Більшість інформаційного потоку – це інформаційне сміття, націлене на споживання, яке не стосується до розвитку можливостей мозку. Психологічні дослідження сприймання людьми різних видів інформації доводять, що мозок надає пріоритет простішій інформації. Тобто з двох видів інформації (наукова та розважальна) мозок вибере другу.

Сучасні батьки постійно використовують смартфони в навчанні і вихованні, часто замінюючи ними реальне спілкування зі своєю дитиною. Така ситуація стала більш розповсюдженою під час дистанційного навчання. Так відбувається втрата навичок реальної соціальної взаємодії. В звичайного

учня під час дистанційного навчання вчитель втрачає авторитет, через що втрачається мотивація до навчання. Вчитель віддаляється від своїх учнів і стає частиною їх віртуального світу. В системі впливів на дитину успішно лідирують соц. мережі, популярні блогери та комп'ютерні ігри.

Саме тому вчителю потрібно підвести учня до споживання важливої для його розвитку інформації, зміна співвідношення між розважальним контентом та навчальним матеріалом – це і є завданням для педагогів та батьків.

Важливе також своєчасне виявлення психологічних проблем у дітей в умовах змішаного навчання. Емоційно-вольова складова здобувачів освіти є дуже важливою в молодшому шкільному віці. Умови життя школярів досить різко ускладнюються, з кожним днем зростають вимоги і тиск, що призводить до зростання рівня напруженості і стресу. Стреси в учнів викликають різні ситуації: складні завдання та терміни їх виконання, відповіді перед усім класом, страх отримання поганої оцінки тощо. Стрес може виникнути і внаслідок невирішених проблем у колективі та міжособистісних стосунках. Важливу роль в адаптації здобувача початкової освіти відіграє ситуація і атмосфера в сім'ї. Психологи стверджують, що успішне навчання школяра залежить від емоційного стану батьків, їх особливостей поведінки. П. Блонський, Г. Сіліна підкреслюють, що розлучення батьків, насилля в сім'ї або конфліктні стосунки між членами родини формують емоційно напружену психологічну атмосферу, що суттєво впливає на пізнавальну спрямованість дитини, її навчальну успішність. Трохи стресу може стимулювати учнів до активного вирішення проблем, але перевищення його рівня однозначно приносить проблеми. Тобто цей вектор роботи мають постійно брати на себе вчителі і батьки. Особлива увага в умовах змішаного навчання приділяється розвитку групової форми навчання. Саме така форма роботи вирішує низку проблем у часи ізоляції і

навчання дистанційно. Навчання в малих групах створює умови для задоволення однієї з природних потреб людини (у спілкуванні), вираженні власної думки в зовнішній мові, наданні й одержанні допомоги від однолітків, що є вкрай важливо в умовах обмеженого спілкування внаслідок карантину. Під час дистанційки вже існуючі форми навчання трансформуються за допомогою використання комп'ютерів та смартфонів. Змішане навчання учнів молодшого шкільного віку зумовлює різний рівень залучення до цього процесу батьків. Зазвичай таке залучення обмежується спонуканням батьками дітей до навчання, контроль за виконанням домашніх завдань, рідше батькам пропонується самим стати учасниками процесу. А зараз відбувається суттєва зміна ролей всіх учасників освітнього процесу. Крім традиційних батьківських функцій (організація життєвого та виховного простору), на батьків частково покладається організація навчального процесу вдома, відслідковування психологічного стану дитини та взаємодія з учителями. Навчання дітей у період пандемії розширює спектр впливу батьків на ефективність освітнього процесу.

Важливою є психологічна допомога дітям від батьків. Батьки повинні стати психологами для своїх дітей, для чого мусять підвищити свій рівень обізнаності зі знання вікових та психологічних особливостей своїх дітей.

Досить багато педагогів мають власні форми роботи з батьками, серед яких і адаптовані до умов пандемії. Ця взаємодія прописана в оновлених документах про дистанційну освіту. Нажаль, ще немає достатньої кількості методичних рекомендацій для вчителів і батьків з різних нагальних питань організації навчального процесу дітей в умовах змішаного навчання. Деякі школи розробили власні сайти, де надають активні посилання на розроблені уроки-відео різні розвивальні ресурси.

1.4 Специфіка роботи вчителів початкової школи з дітьми з під час дистанційного навчання

Деякі науковці вважають, що започаткував дистанційне навчання Я. А. Коменський. Він запровадив ілюстровані підручники й почав систематизувати навчальний матеріал у «Великій дидактиці». Багато дослідників висловлюють думку, що прадідом дистанційного навчання є кореспондентське навчання, яке з'явилося в Англії в 19 столітті, воно являло собою навчання за допомогою листування між викладачами і студентами та існувало виключно в письмовій формі. Багато часу пройшло, проте й дотепер нема єдиної думки щодо визначення сутності дистанційного навчання. Зараз активно використовується два терміни: «дистанційна освіта» і «дистанційне навчання».

Як визначено в наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 “Про затвердження Положення про дистанційне навчання”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за № 703/23235, дистанційне навчання — це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.[22] Для забезпечення дистанційного навчання учнів вчитель може самостійно створювати онлайн-ресурси або використовувати інші онлайн-ресурси на свій вибір. При цьому необхідно надавати учням рекомендації щодо використання цих ресурсів. Щоб привчати здобувачів початкової освіти до академічної доброчесності, важливо завжди давати активні посилання на джерела використаної інформації. Основним критерієм вибору інструментів для організації

віддаленого навчання має бути відповідність з поставленими методичними цілями, тобто те, наскільки певний сервіс чи ресурс допомагає досягти очікуваних результатів навчання в дистанційному форматі. При цьому варто урахувати універсальність цих інструментів, щоб зменшити кількість різних платформ, які будуть використовуватися для навчання. Порівнюючи декілька інструментів, варто враховувати зручність і зрозумілість інтерфейсу як для вчительства, так і для здобувачів освіти. Перевагу краще надавати ресурсам з україномовним інтерфейсом або таким, якими можна користуватися інтуїтивно. Водночас дуже важливо врахувати індивідуальні потреби учнів та засади універсальної доступності програм. В умовах, коли освіта здобувається за допомогою персональних пристроїв, треба зважати на розмаїття цих пристроїв та обирати ті сервіси, які максимально підходять для різних платформ (комп'ютери, планшети, смартфони тощо).

В 2020 ми побачили, що ні вчителі, ні батьки і їх діти не були готові до дистанційного навчання. Технічні проблеми викликають найбільші труднощі і дуже несприятливо впливають на якість навчання та викликають негативні емоції. До того ж у всіх батьків є можливість забезпечити дітям доступ до інтернету, технічне забезпечення (комп'ютер (з камерою, колонками та мікрофоном), планшет, смартфон тощо), а це є головною умовою дистанційного навчання. Друга проблема – це нездатність вчителів правильно організувати освітній процес в дистанційних умовах. Пояснити це можна тим, що вчителям складно не бачити учнів, не мати можливості і пояснити особисто й допомагати коли в учня виникають труднощі. Алевтина Лотоцька та Оксана Пасічник розробили методичні рекомендації організації дидактичного навчання. Алевтина Лотоцька спрямувала рекомендації на конкретні методики дистанційного навчання для початкової школи. Тому, що рівень готовності до дистанційної роботи в учнів початкових класів

нижчий, ніж в учнів середньої та старшої школи. Це можна пояснити тим, що діти в такому малому віці ще не бачать переваг та не усвідомлюють важливості та серйозності дистанційного навчання. Організувати навчальну діяльність доводиться їх батькам, іноді буває, що їм легше виконати завдання замість дитини, ніж допомагати їй. Тому комунікація вчителя з батьками має бути ґрунтовнішою і тривалішою, з поступовою передачею відповідальності за процес навчання дітей. Ефективне та правильне спілкування вчителя з батьками завжди має починатися з позитиву, це має вирішальне значення. Якщо батьки отримуватимуть інформацію від учителя персонально, то ймовірність того, що щось в процесі навчання трактується неправильно, знижується. Під час дистанційного навчання потрібно спілкуватися з батьками не тільки тоді, коли виникають проблеми, для цього вчителю треба вписати комунікацію з батьками в свій буденний графік.

Віддалене навчання здійснюється в двох режимах:

- синхронному (всі учасники освітнього процесу одночасно перебувають онлайн та працюють разом);
- асинхронному (навчання здійснюється за зручним для вчителя та учнів графіком).

Різниця між синхронним та асинхронним режимами полягає в миттєвих повідомленнях і швидкому зворотньому зв'язку. Асинхронний режим не дає можливості швидкої взаємодії, але теж переваги. Наприклад: гнучкість графіку, індивідуальний темп, незалежність. В асинхронному режимі кожен учень працює у власному темпі, що майже неможливо при синхронному навчанні. В синхронному режимі, коли учні сидять нерухомо біля екрана, не варто забувати про чергування розумових та фізичних вправ

(проводити руханки та ігри, гімнастику для очей). У виборі режиму навчання зазвичай найефективнішим є змішаний підхід, це може допомогти вчителю об'єднати переваги синхронного та асинхронного режимів. У результаті учні тримаються більш-менш звичного для них графіку і не перевантажені онлайн-присутністю. Вчителю варто запропонувати щоденні зустрічі в точно визначений час для тих учнів, кому потрібна допомога та консультація. Якщо у класі є учні, в яких немає доступу до інтернету, то основне навчання для них відбувається за підручником.

Віддалене навчання передбачає кілька типів взаємодій:

- оперативне інформування;
- повідомлення нового матеріалу;
- уточнювальні запитання;
- коментарі до виконаних.

Вчителю необхідно створити структуру гнучкої та багатогранної комунікації. Тобто кожен педагог має свій простір для викладання навчальних матеріалів, взаємодіє з учнями, коментує їх роботу, а дітям не потрібно реєструватись на великій кількості платформ, навчання відбувається з єдиного ресурсу. Розгляньмо основні два завдання, які повинні вирішуватись комунікаційними системами:

- налагодження комунікації між вчителем, учнями та їх батьками, оперативне інформування щодо змін в процесі навчання, оголошення, які передає адміністрація закладу освіти (це оптимально здійснювати через месенджери або сайт закладу освіти(для публічних повідомлень)).

- створення комунікативного простору для організації віддаленого навчання.

Простір для організації віддаленого навчання має забезпечувати такі функції: проведення уроків (дистанційно); доступ до електронних навчальних ресурсів; перевірка робіт учнів (тести чи фото виконаних практичних завдань в зошитах); зворотний зв'язок; можливість ставити запитання та отримувати відповідь поза межами дистанційного уроку. Оптимальною видається реалізовувати навчання за допомогою різних технічних інструментів, наприклад Padlet, Google Classroom, Moodle тощо. При дистанційній роботі з учнями молодшого шкільного віку актуально використовувати аудіовізуальні засоби. Аудіовізуальні засоби активно сприяють наочно-образному сприйняттю й переданню інформації із сенсорної пам'яті в короткочасну й далі в довгострокову пам'ять та допомагають відтворювати її в професійній діяльності. Тому аудіовізуальні засоби освітнього процесу, відображаючи всі сторони принципу наочності, є найбільш активним джерелом інтелектуального, психологічного й естетичного впливу на здобувачів освіти в процесі навчання. [13] Таким чином аудіовізуальні та інші синтетичні засоби відображаючи всі сторони принципу наочності. Вони є джерелом психологічного, інтелектуального та естетичного впливу на здобувачів початкової освіти. Якісна трансляція навчальної інформації із застосуванням синтетичних засобів навчання супроводжується активною співпрацею вчителя та учнів, а також однокласників між собою.

РОЗДІЛ II. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

2.1 Активізація навчальної діяльності здобувачів початкової освіти під час дистанційного навчання

Як вже було вказано раніше, головний недолік дистанційного навчання - це те, що не у всіх учнів вистачає мотивації та самоконтролю для самостійного вивчення матеріалу. Тому вчителю необхідно активізувати, урізноманітнити та мотивувати навчальну діяльність учнів. Ефективність та якість навчального процесу в цілому пов'язана з рівнем навчальної мотивації здобувачів початкової освіти. А як ми знаємо, особливістю дистанційного є те, що змусити дитину вчитися не можна, необхідна наявність безпосереднього бажання слухати та виконувати завдання, а це і є мотивацією навчальної діяльності.

Нами було розроблено опитування учнів 4 класу, у вигляді інтерв'ю. Щоб побачити з якими проблемами стикаються діти під час дистанційного навчання. У опитуванні приймало участь 15 учнів. В таблиці (Додаток Б) зазначені питання, які задавали дітям, та відповіді які учні давали найчастіше.

Це опитування показало, що діти (припускаємо, через малий вік) ще не бачать переваг та не усвідомлюють важливості дистанційного навчання. Також ми бачимо, що ні вчителі, ні батьки, а тем паче діти не були готові до дистанційного навчання. Найпоширеніша проблема – технічні проблеми, які дуже несприятливо впливають на якість засвоєння нових знань учнями та викликають негативні емоції у всіх учасників освітнього процесу. Також дітям не вистачало живого спілкування з однолітками. Можна зробити

припущення, що це негативно вплинуло на процес соціалізації здобувачів початкової освіти. Це опитування дозволило нам зрозуміти, що вчителям під час дистанційного навчання складно застосовувати педагогічні технології, а деякі навіть неможливо. Тому діти не мають змоги відчувати увесь спектр тих позитивних емоцій, які б вони відчували навчаючись у школі разом з іншими учнями.

Формування ціннісних орієнтацій та мотивації є невід'ємною частиною розвитку особи людини. У дистанційному навчанні є певні нюанси. Учень не може порівняти свої досягнення з успіхами однокласників. Здобувачі освіти ніби замкнені у власному віртуальному просторі. Єдиним критерієм успішності є результат оцінювання вчителем. Це може бути просто кількість набраних в тесті балів. Але дитині більш важлива розгорнута характеристика його відповіді. Під час очного навчання вчитель і учень обмежені часом уроку, вчитель не встигає дати якісну оцінку зусиль учня. В умовах дистанційного навчання це можливо тому, що ні вчитель, ні учень не обмежені в часі. Важливу роль відіграє діалог між учителем і учнем. Як письмове, так і усне спілкування в онлайн режимі. Потрібно, щоб кожен учень отримував якісний зворотний зв'язок. Це є додатковим стимулом.

Робота в групах це та форма за допомогою якої вчитель може активізувати навчальну діяльність учнів. Групова робота дає можливість створити для дитини ситуацію успіху поруч з іншими дітьми. Учень може показати себе однокласникам, почути їхню думку про свої досягнення, обговорити проблемні ситуації, посперечатися. Порівняння і змагання – це також одна з традиційних форм мотивації. Часто використовується педагогами, як стимул у навчанні.

Батьки часто залякують дітей, щоб змотивувати їх. І під страхом покарання дитина починає виконувати завдання, тому можна сказати, що страх в якійсь мірі мотивує. Але це мотивація низької якості. Дитина виконує завдання недобросовісно і сама не розуміє для чого це насправді потрібно. Тобто працює не для того, щоб отримати знання та досвід, а для того, щоб не бути покараною. До того ж від частого залякування у дитини можуть виникнути неврози та відраза до навчання в цілому. Страх, як і матеріальні стимули— це фактори зовнішнього мотивації, вони нестабільні і часто можуть викликати зворотній ефект. Найкращий і стійкий ефект має внутрішня мотивація, усвідомлене та прагнення до знань. Таку мотивацію ще можна назвати когнітивної мотивацією. Зазвичай, учнів мотивують: хороші оцінки, схвалення від дорослих, успіх, перспектива випередити, перемогти або наздогнати однолітків., радість пізнання, можливість самореалізації.

Дистанційне навчання не може повністю замінити звичайне спілкування в живу, але може суттєво доповнити його. Під час змішаного навчання можна залучати дітей до проєктів з використанням дистанційної освіти. Таке поступове створення мотиваційного поля у молодших школярів може створити передумови ефективного дистанційного навчання.

Також стимулювати дітей до навчання можна, створюючи ситуації успіху. Для цього потрібно передбачити градацію навчального матеріалу з урахуванням зони найближчого розвитку учнів з різною базовою підготовкою, різними навиками виконання завдань та інтелектуальним розвитком.

Важливу роль в мотивації навчання грає можливість управління процесом пізнавальної діяльності. Кожен здобувач освіти активізується,

коли він не просто читає інформацію з комп'ютера або підручника, а змушений самостійно шукати найбільш значиму її частину.

Використання дистанційного навчання повинно бути вмотивованим самим навчальним процесом, його цілями та результатами. Школярі проводять за комп'ютером багато часу, проте не всі розуміють як використовувати його для особистого розвитку. Вчителю необхідно використовувати прості мотиви досягнення успіху для залучення дітей до навчальної діяльності, оскільки саме ці мотиви забезпечують мотивацію навчальної діяльності. Але треба пам'ятати, що для молодших школярів, як і для більш дорослих учнів, існують і демотивуючі чинники. Основні з них: нецікаве викладання, необ'єктивні оцінки (їх залежність від суб'єктивної думки вчителя), надмірна кількість завдань тощо. Цих помилок слід уникати, підтримувати баланс між навчанням та буденним спілкуванням. У разі переваги буденного спілкування може бути створена нова онлайн-спільнота, але загубитися якість освітнього процесу. У такому випадку учні перехоплюють ініціативу і вчитель може не виконати основних завдань. Створення мотивації навчальної діяльності для школярів, які перейшли на дистанційне навчання є важливим і трохи суперечливим завданням для вчителя. Перший етапом є залучення дітей до процесу навчання, хоча б, увімкнути комп'ютер, зайти на потрібну платформу і лише потім можна переходити до наступних етапів навчання. Дистанційне навчання має суттєві відмінності від традиційного. Одною з них є те, що учень організує і формує свою діяльність самостійно, не маючи зразка, і звертається до вчителя або батьків у разі необхідності, коли потрібна допомога. При досягненні успіху дитина переживає сильний сплеск емоцій – це є результатом зусиль і приносить учню задоволення. Взаємодія вчителя та учнів під час віддаленого навчання має певні особливості, педагог повинен переконатися

в тому, що мотивація збережена, і в здобувачів початкової освіти спостерігається продовжений інтерес до навчання. Створення атмосфери емоційного підйому в активної пізнавальної діяльності учнів забезпечує якісне засвоєння нового матеріалу та сприяє виробленню особистісної інформації. Це необхідно використовувати з метою націлювання школярів на подальшу навчальну діяльність. Беручи це за основу, треба створювати мотиваційні комплекси, що будуть забезпечувати високий рівень засвоєння знань.

2.2 Методика впровадження технологій дистанційного навчання в освітнє середовище початкової школи

Як вже ми зазначали раніше, взаємодія всіх учасників освітнього процесу — це один з важливих факторів успіху. В умовах віддаленого навчання, коли і вчитель, і діти не можуть бути поруч, взаємодія між іншими учасниками освітнього процесу (адміністрацією школи і батьками) — набуває особливої важливості. Адміністрація школи має забезпечити організацію діяльності закладу освіти в дистанційних умовах, узгодити правила та розклад цих взаємодій для виконання освітніх програм. Завдання директора школи — обговорити зміну форм навчання з колективом, обрати єдину онлайн платформу, запровадити та правильно організувати навчання з використанням дистанційних технологій. Тобто не перекладати усю відповідальність на вчителів, а допомогти їм обрати оптимальний варіант, зважаючи на технічні можливості. У свою чергу, завдання педагогів — організувати систематичне спілкування з учнями і батьками. Запроваджуючи дистанційне навчання в початковій школі, адміністрації слід зважати не лише на наявність техніки і доступу до інтернету, а й на специфіку діяльності молодших школярів. Тому, що рівень сформованості

самостійної роботи здобувачів початкової освіти нижчий, ніж в учнів основної та старшої школи. Організовувати навчальну діяльність молодших школярів мають дорослі. Але мова йде саме про організацію освітнього процесу вдома, а не про те, що батьки мають виконувати завдання за дитину. Щоб уникнути хаосу варто визначити відповідальну особу, "координатора" дистанційного навчання, який комунікуватиме всіх учасників щодо питань організації віддаленого навчання. Координатору треба буде поцікавитись у вчителів, яка їм потрібна допомога, у разі потреби можливе додаткове навчання вчителів в опануванні дистанційних технологій. Тому, що якщо до початку пандемії вчитель не користувався електронними засобами в своїй роботі, то за такий короткий час педагог не опанує складних для нього інструментів. а як ми знаємо, сьогодні весь світ перебуває в умовах необхідності працювати дистанційно. Не варто тиснути на вчителя, якщо в нього щось не виходить, важливі підтримка й допомога. Занадто високі вимоги до «віртуального» вчителя або учня не сприяють ефективному вирішенню проблеми. Вчитель повинен виконувати освітню програму для досягнення здобувачами освіти передбачених результатів навчання, тобто давати інформацію про обсяг та зміст навчального матеріалу, завдань для закріплення отриманих знань, перевіряти, оцінювати та надавати коментарі до виконаних завдань.

Для будь-якого навчання комунікація є найважливішим складником освітнього процесу. Від рівня комунікації залежить його якість, і дистанційне навчання тут не виняток. Спілкування між учнями та вчителями на відстані відбувається в межах штучно створеного простору. Цей віртуальний простір передбачає чітко сформовану ситуацію взаємодії, в якій є час та взаємне бажання для спілкування, спрямоване на досягнення цілей процесу навчання. Складністю віддаленого навчання є не тільки стимулювання учнів до внутрішньої роботи, а й можливість розгорнути

діалог, який дозволяє школярам висловлювати свої думки та пропозиції. Основна мета спілкування полягає в залученні та мотивації учнів до навчання. Як вже зазначалося раніше, у віддаленому режимі багато видів традиційної мотивації не працюють або працюють не так ефективно. Діалог між педагогами та їх учнями є важливим у ході як письмового, так і усного спілкування на відстані. При цьому необхідно, щоб діти отримували позитивний зворотній зв'язок, це є додатковим стимулом. При груповій роботі всього класу вчителю необхідно створювати ситуації успіху для кожного з учнів. Найстійкішою є внутрішня мотивація, тобто мотивація усвідомленої дії. Під час віддаленого навчання вона відіграє головну роль. Так, в центрі комунікативного простору знаходиться навчальний предмет. Але під часі проектування взаємодії потрібно враховувати не лише предметну спрямованість, а й мотивацію учнів до навчання. Якщо давати занадто складну інформацію без урахування вікових і психологічних особливостей молодших школярів та задавати великий обсяг робіт на тривалий період, це не буде сприяти внутрішній мотивації учнів. Вчитель має зробити матеріал максимально доступним, цікавим для дітей, наочним і таким, що буде їх стимулювати до розширення знань. Добре було б використовувати ілюстровані онлайн-уроки, що спонукають учнів до співтворчості.

Самостійна відповідальність за власне навчання формується поступово, тому варто нарощувати автономність дітей у процесі навчання. Кожен вчитель, коли стикається організацією дистанційного навчання, має адаптувати, скоригувати власні календарно-тематичні плани та оптимізувати матеріал. Важливо пам'ятати, що деякі з очікуваних результатів можуть бути недосяжними в умовах віддаленого навчання, а деякі — потребуватимуть незначної корекції, частина ж — залишаться незмінними.

Під час планування навантаження кожного уроку слід мати на увазі, що самостійне опрацювання матеріалу учнями зазвичай триває довше. Варто скоротити обсяг цього матеріалу, наскільки це можливо. Це означає скоригувати тематичне планування, вилучити неважливі фрагменти, об'єднати матеріал кількох тем в одну. Початково варто розраховувати на скорочення запланованого матеріалу приблизно в половину. Якщо клас успішно і швидко засвоює навчальний матеріал, можна поступово додати вилучені теми.

Як ми зазначали раніше, під час дистанційного навчання для учнів виникає нова можливість списування, а перед вчителями постає проблема справедливого оцінювання. Певні педагогічні прийоми можуть спонукати школярів чесно й самостійно виконувати завдання. Вчитель має заохочувати і хвалити дітей, коли робота виконана самостійно, можливо і не ідеально. Давати робочі завдання, де рівень складності наростає від простого до дуже складного, а якщо деякі учні виконали завдання лише до половини, вчитель усе одно має подякувати за зроблену роботу і пояснити додатково той матеріал де виникли труднощі. давати індивідуальні завдання кожному учню (раз на кілька тижнів, можна вибірково). Тобто, найголовніша профілактика списування — це, розумна помірність навантаження. Часто школярі списують тому, що не в змозі виконати надмірну кількість завдань.

Учителям, особливо під час віддаленого навчання варто чітко вимірювати і прогнозувати час, який знадобиться учням на виконання завдань і узгоджувати в колективі графік перевірочних робіт, щоб зберегти рівномірний розподіл навантаження.

Ще один важливий аспект дистанційної роботи - це, повернення до очного навчання. Можливі декілька сценаріїв повернення до традиційного навчання після завершення карантину. Проте в будь-якому з них вчителю потрібно провести діагностику та аналіз опанування школярами матеріалу,

вивченого під час дистанційного навчання. Якщо є можливість, варто застосовувати метод спостереження замість контрольних робіт.

Для забезпечення виконання освітніх програм школи в разі потреби необхідно: створити індивідуальні навчальні плани, відвести час на консультації, скоригувати календарні плани для збалансованого вивчення матеріалу, який учні пропустили за час карантину. Якщо діагностовано, що діти перебувають на різних етапах опанування матеріалу, доцільно застосовувати методуку змішаного навчання. Потрібно проаналізувати ефективність технологій, використаних під час віддаленого навчання, зокрема й для того, щоб продовжити використовувати деякі з них під час змішаного навчання. Для цього потрібно визначити які саме технології, підтвердили свою успішність, і застосовувати їх в майбутньому.

2.3 Особливості контролю знань на дистанційних уроках

Оцінювання - це процес встановлення рівня досягнень учнів в отриманні знань з предмета відповідно до вимог чинних програм. Основним орієнтиром для оцінювання є очікувані результати навчання здобувачів початкової освіти. Педагогу потрібно скоригувати календарно-тематичне планування, визначити поточний (основний) матеріал і той, що підлягає повторенню. Краще зосередитись на основному матеріалі, тобто на тому, який учні мають засвоїти в цьому році. Під час організації контролю знань важливо переконатися, що всі учні зрозуміли базові правила. Тому що, без цього рухатись уперед не вийде.

В умовах дистанційного навчання, коли більшу частину матеріалу учні мають вивчати самостійно, особливої ваги набуває формувальне оцінювання. Вчителю необхідно якомога частіше давати учням зворотний зв'язок, відзначати успіхи, для збереження мотивації, надавати поради про

виконання тих завдань, що потребують додаткового опрацювання, хвалити навіть за помилки, якщо вони виявлені самою дитиною. Оцінювання не розглядається, як інструмент покарання або заохочення учнів.

Метою оцінювання має бути підвищення якості навчання. За допомогою оцінювання педагог визначає труднощі, які виникли при виконанні завдань, сильні та слабкі сторони учнів, а також загальне розуміння матеріалу. Крім того, оцінювання може допомогти вчителю відкоригувати свої методи викладання, щоб забезпечити максимальну доступність навчання для кожного з учнів. З огляду на автономію освітніх закладів в контролі та оцінюванні результатів навчання, слід зважати на особисті можливості кожного учасника освітнього процесу. Кожен заклад освіти має право визначити власні підходи до контролю та оцінювання результатів навчання. Рішення має бути обговорено на онлайн-конференції методичного об'єднання закладу. Мають бути вироблені спільні підходи до оцінювання результатів навчання. А також визначені терміни проведення підсумкових контрольних робіт для учнів, які не мали змоги пройти онлайн-навчання та оцінювання, із-за технічних причин. Після повернення до звичайного (очного) навчання слід продіагностувати готовність учнів і відповідно скоригувати календарно-тематичне планування. Оцінювання результатів учнів 1-2 класів має формувальний характер та здійснюється виключно вербально. Головна мета такого оцінювання — підтримати здобувачів освіти в процесі навчання. При дистанційному навчанні формувальне оцінювання є складним, але можливим. Одним з головних факторів при цьому є розуміння матеріалу учнями та надання відгуків учителем. Результати навчання окремого здобувача початкової освіти порівнюються з його попередніми результатами, а не з результатами інших учнів.

Учні, орієнтовані на успіх, частіше досягають поставлених цілей. Відзначення вчителем навіть найменших учнівських успіхів є важливою підтримкою для дітей, особливо молодших школярів. Під час оцінювання результатів навчання важливим є зворотний зв'язок між учителем та учнями. Для цього потрібно разом з учнями та батьками з'ясувати зміст зробленого, порівняти реальні результати з очікуваними, зробити висновки і проаналізувати, чому сталося так, а не інакше. Також потрібно обговорити нові теми, встановити зв'язок між тим, що вже відомо, і тим, що потрібно буде засвоїти, скласти подальший план дій. Діти, особливо молодшоскільного віку, дуже чутливо сприймають зворотний зв'язок. Тому цей зв'язок не повинен полягати лише у виправленні помилок. Учні будуть вдячні за спільний аналіз причин труднощів у виконанні завдань. Іноді дитині потрібно тільки додаткове пояснення, або причиною труднощів є несприятливий емоційний стан дитини. Вчителю треба обговорювати з учнями шляхи подолання їхніх складнощів у навчанні. Підтримка вчителя - це величезний ресурс для розвитку дитини, для формування в неї мотивації, навичок наполегливості й самостійності.

Найоптимальнішим способом оцінювання в умовах віддаленого навчання є оцінювання в режимі онлайн, якщо є така можливість. Працюючи на платформах, учні можуть обговорити проблеми з вчителем та однокласниками, висловити власну думку, побачити і почути думку інших про свої досягнення. Педагог може запропонувати учням поміркувати про власні досягнення, попросити учнів оцінити свої знання самостійно, порівняти з тим, що вони вміли і знали раніше, визначити, що нового дізнались.

Спілкування між всіма учасниками віддаленого навчання під час оцінювання, що проводиться дистанційно, забезпечується передачею фалів (відео, аудіо, малюнків або текстів) в синхронному або асинхронному

режимі. Це можуть бути фото письмових робіт або малюнків, перекази зняті на відео, навчальні проєкти, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо. Якщо є потреба завдання учнів можна перевірити через будь-яку платформу, що забезпечує відозв'язок (Zoom, Skype, Google Meet та інші). Зараз ще не розроблено єдину систему оцінювання для дистанційної форми навчання, учасники освітнього процесу можуть користуватися тими засобами, які комфортні особисто для них.

Під час контролю знань треба зважати на рівень здоров'я учнів, загальний досвід віддаленого навчання і на технічні проблеми, які можуть виникати під час виконання завдань. Вчитель має надавати дітям більше спроб і часу на виконання контрольних завдань. Щоб оцінити індивідуальні досягнення учнів вчитель може використати метод оцінювання портфоліо. Цей метод є накопичувальною системою оцінювання, що передбачає формування в учнів вміння ставити цілі, планувати й організовувати свою діяльність.

Портфоліо - це накопичення різних видів робіт, які показують прогресивний рух в індивідуальному розвитку. Таке оцінювання передбачає встановлення визначених критеріїв для включення учнівських робіт до портфоліо. Суть портфоліо полягає в тому, щоб показати, що всі учі на щось здібні. Способи оформлення портфоліо можуть бути різними (на вибір вчителя), від підбірки найкращих досягнень учня з окремого предмета до накопичення всіх робіт, виконаних за навчальний рік.

Вимоги до очікуваних результатів навчання учнів 1-4 класів використовуються для формувального (поточного) та завершального (підсумкового) оцінювання. Завершальне (підсумкове) оцінювання результатів навчання в 1-4 класах відбувається лише в кінці навчального року та обліковується у свідоцтві досягнень для 1-2 класів та в таблиці навчальних досягнень для 3-4 класів.

Якщо один учень або група учнів під час віддаленого навчання не мала доступу до інтернету і цифрових ресурсів, їх рівень знань оцінюється після відновлення очного навчання.

Якщо дистанційне навчання тривале і є можливість та готовність до співпраці з боку батьків чи законних представників дитини, виконані роботи дитини можуть бути надіслані вчителю поштою.

ВИСНОВКИ

Сьогодні діти вже не уявляють свого життя без телефонів та комп'ютерів. Адже з їх використанням пов'язано більшість повсякденних дій: спілкування, пошук інформації, проведення вільного часу тощо. Звичайно, і для учнів, і для вчителів перехід до дистанційного навчання був дуже складним, але коли вони повністю опанували цей процес, стали помітними певні успіхи.

Нами було виділено наступні переваги дистанційного навчання: дистанційне навчання розширює можливості; освітній процес став гнучкішим; збільшилось різноманіття методів та прийомів; діти отримали новий досвід спілкування. Але, нажаль, віддалене навчання має не тільки переваги, а і недоліки, найсуттєвіші з них: учні потребують сильної мотивації; вчитель витрачає багато часу на спілкування з класом; віддалене навчання надає школярам більше можливостей для фальсифікації результатів; діти втрачають інтерес до навчання, до того ж учням не вистачає практичних навичок.

Нами було проаналізовано онлайн платформи, які вчитель може використовувати під час дистанційної роботи (Google Classroom, Google Meet, Zoom, Edmodo, Мій клас та інші).

Зараз створюється нове навчальне середовище, в якому педагогічний досвід учителя гармонійно й ефективно поєднуються з новими інформаційними потребами суспільства. Виникає необхідність змінювати та удосконалювати існуючі форми і методи навчання, тобто адаптувати їх до дистанційного формату. Подолати недоліки, та підкреслити переваги дистанційного навчання можна поєднавши його з очним, тобто перейти на змішане навчання.

Вчителю необхідно створити структуру гнучкої та багатогранної комунікації. Тобто кожен педагог має свій простір для викладання

навчальних матеріалів, взаємодіє з учнями, коментує їх роботу, а дітям не потрібно реєструватись на великій кількості платформ, навчання відбувається з єдиного ресурсу. Дистанційне навчання не може повністю замінити звичайне спілкування в живу, але може суттєво доповнити його. Під час змішаного навчання можна залучати дітей до проектів з використанням дистанційної освіти. Таке поступове створення мотиваційного поля у молодших школярів може створити передумови ефективного дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановська О. В. Реалізація педагогічних технологій профільного навчання за філологічним спрямуванням / Технології профільного навчання : кол. монографія; за наук. ред. д-ра пед. наук, проф. Г. О. Васьківської. – К., 2020. – С. 124–178.
2. Баніт О.П., Буга Н.Ю. Роль дистанційного навчання в розвитку вищої освіти. Сучасні освітні технології дистанційного та електронного навчання: збірник тез доповідей на Всеукраїнському науково-методичному семінарі з елементами вебінару. Харків, 2017. С. 4–5.
3. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: кол. монографія. Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. Київ, 2015. С. 77–140.
4. Бодалев А.А. Особистість і спілкування: навч.-метод. посіб. Миколаїв, 1998. 310 с.
5. Волобуєва Т.Б. Самовчитель з організації дистанційної освіти. Харків, 2010. 256 с.
6. Григоренко Л. О. Самостійна робота як фактор підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності. Рідна школа. 2009. № 8. С. 22-24.
7. Губанова А.О. Методика проведення навчальних занять у формі тьюторіала. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Вип. 9. Ч. 2. Кіровоград, 2016. С. 100 – 107.
8. Дистанційна освіта / Вища освіта. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>

9. Дистанційна освіта в країнах світу: що, де і як. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.chasipodii.net/mp/article/1369/>
10. Дистанційна, сімейна чи екстернат: яку форму навчання обрати? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://osvitoria.media/opinions/dystantsijna-simejna-chy-eksternat-yaku-formu-navchannya-obraty/>
11. Дмитренко П. В. Дистанційна освіта / П. В. Дмитренко, Ю. А. Пасічник. К. : НПУ, 1999. - 25 с.
12. Зелінська Т.М.,Воронова С.В.Формування мотивації досягнення у майбутніх вчителів: навч.-метод. посіб.,Черкаси,2000. 107 с.
13. Інформатизація закладу освіти: управлінський аспект. Харків : Основа, 2003. 240 с.
14. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. Шлях освіти. 2012. № 4 (46). С. 38–41.
15. Ковалевський П.А. Професіоналізм і творчість у педагогічній діяльності: навч.-метод. посіб., Київ, 2008
16. Колесник Н.Є. Педагогічні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання: монографія; за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир, 2016. С. 376–393
17. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/>
18. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г Кремень К. : Грамота, 2005. - 48 с.

19. Левун Н.І. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх педагогів як пріоритет модернізації вищої освіти України: навч.-метод. посіб., Чернігів, 2014. 106 с.
20. Лимар Ю.М., Чекан Ю.М. Нові професійні ролі вчителя в умовах Нової української школи. Інноваційна педагогіка: К: Збірник наукових праць, 2019. 212 с
21. Мороз О.Г. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація: навч.-метод. посіб. Київ, 2002. 264 с.
22. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 “Про затвердження Положення про дистанційне навчання”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за № 703/23235 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
23. Олійник В. В. Дистанційна освіта за кордоном та в Україні: стислий аналітичний огляд / В. В. Олійник. К. : ЦППО, 2001. - 48 с.
24. Переваги та недоліки денного та дистанційного навчання / Стимул. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://stimul.kiev.ua/articles.htm?a=perevagi_ta_nedoliki_dennogo_ta_distantiynogo_navchannya
25. Проблеми та переваги дистанційного навчання / Науково-практична конференція «НОВІТНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1031>
<https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>
26. Сисоєва С.О. Сучасні аспекти професійної підготовки вчителя. К: Педагогіка і психологія.2005. 91 с.
27. Спірін Л.Ф. Теорія і технологія педагогічних задач: навч.-метод. посіб. Миколаїв, 1997. 207 с.
28. Харламова.Ф. Педагогіка: навч.-метод. посіб. Харків, 2005. 520 с.

29. Щодо організації дистанційного навчання. Лист МОН України № 1/9-609 від 2 листопада 2020 року. Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>

30. Шуневич Б. І. Дистанційна освіта : теорії індустріалізації викладання. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2002. № 5. С. 45-50.

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Петлінська Анастасія Станіславівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки ;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

18.11.2022
(дата)

(підпис)

Анастасія Петлінська
(ім'я, прізвище)

Додаток Б

Я знаю, що у вас в минулому році було дистанційне навчання. Скільки воно тривало?	Не пам'ятаю. Довго.
Вам це сподобалось? (дистанційне навчання)	Ні, дуже не сподобалось.
Чому не сподобалось?	Було дуже нецікаво і складно.
А що саме викликало труднощі?	В школі, якщо нам щось не зрозуміло, ми завжди можемо попросити допомоги. Вдома не завжди була така можливість.
Що вам найбільше запам'яталося?	Постійно пропадав інтернет зв'язок і батьки дуже нервували.
Чого найбільше не вистачало?	Спілкування з друзями та цікавих ігор та завдань які раніше проводила вчителька в класі.